

Література:

1. Малорян В. Л. Проблеми формування алгоритмічної культури майбутніх вчителів інформатики. 2005. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1259/10.pdf?sequence=1>
2. Вельбицький І. В., Дем'яненко В. Б. Програмування без мов програмування. Графічна поліглот-концепція програмування. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2017. 19. С. 19–25.
3. Терепищій С. О. Сучасні освітні ландшафти. К. : «Фенікс», 2016. 309 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-11>

ВІЙНА ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ У ФОРМУВАННІ КОЛЕКТИВНОЇ СВІДОМОСТІ

Максим'як Т. Г.

аспірант кафедри філософії

*Навчально науковий інститут філософії та соціальної політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Київ, Україна*

На сьогоднішній день війна має величезний вплив на переосмислення поняття соціальної відповідальності. Кожен день ми стикаємося з вибором, який не тільки впливає на наше особисте життя, але й відображається на суспільстві в цілому. У часи конфлікту філософія виступає як інструмент, що допомагає осмислити складні моральні дилеми та сформуванню колективну свідомість.

Не рідко в повсякденних розмовах можна почути вирази на кшталт «моя хата скраю», проте в умовах війни така позиція стає неприпустимою. Індивідуальна бездіяльність може призвести до колективної трагедії. Кожен громадянин, свідомо чи підсвідомо, впливає на хід подій, і саме філософія допомагає усвідомити цю відповідальність.

Війна змушує нас переосмислити наші цінності та пріоритети. Філософські концепції соціальної відповідальності набувають практичного значення, коли від наших рішень залежить безпека і добробут інших. Це стосується не лише військових чи політичних лідерів,

але й кожної особистості, яка своїми діями або бездіяльністю впливає на суспільство.

Філософія також вказує на небезпеку інформаційної війни та пропаганди. Подібно до того, як алгоритми соціальних мереж можуть створювати «фільтровані бульбашки», війна може викривляти наше сприйняття реальності через контрольовану інформацію. Це підкреслює необхідність критичного мислення та інформаційної гігієни. Усвідомлення того, що ми споживаємо та поширюємо інформацію, є частиною нашої соціальної відповідальності.

Кожен громадянин в умовах війни стає своєрідним «агентом впливу». Наші слова, дії та навіть мовчання можуть підсилювати або послаблювати моральний дух суспільства. Тому важливо не тільки діяти відповідально, але й надихати інших до усвідомлених вчинків. Філософія надає нам інструменти для такого усвідомлення, допомагаючи розуміти складність етичних виборів та наслідків наших дій.

Враховуючи, що кожна людина може впливати на колективну свідомість, виникає парадоксальна ситуація: в умовах, коли індивід може відчувати себе безсилим перед обличчям глобальних подій, його особиста відповідальність і дії набувають ще більшого значення. Це підкреслює роль філософії як засобу для осмислення своєї позиції у світі та суспільстві.

Таким чином, війна виступає як виклик, який змушує нас переосмислити поняття соціальної відповідальності. Філософія допомагає нам зрозуміти глибину цього поняття і його практичне значення в умовах кризи. Відповідальне сприйняття світу та активна громадянська позиція стають не просто бажаними, а необхідними для збереження і розвитку суспільства.

Тому, окрім усвідомлення небезпек фізичного конфлікту, нам варто приділити увагу і духовному протистоянню. Збереження моральних цінностей, критичне мислення та відповідальне ставлення до інформації – все це складові соціальної відповідальності, які філософія допомагає нам досягнути. І тільки шляхом колективного усвідомлення та дії ми зможемо протистояти викликам, які ставить перед нами війна.

Крім того, в умовах війни особливого значення набуває питання єдності та взаємопідтримки в суспільстві. Кожен з нас стає не лише спостерігачем, але й активним учасником подій, від дій якого може залежати життя інших. Соціальна відповідальність перестає бути абстрактним поняттям і втілюється в конкретних вчинках: волонтерстві, допомозі ближньому, участі в громадських ініціативах.

Соціальні мережі, про які ми згадували раніше, можуть стати як інструментом консолідації, так і роз'єднання. Якщо використовувати їх свідомо, вони можуть об'єднати людей навколо спільних цінностей

і цілей. Проте без критичного підходу вони ризикують перетворитися на джерело дезінформації та маніпуляцій. Тому важливо не лише споживати інформацію, але й аналізувати її, перевіряти джерела, бути відповідальним за те, що ми поширюємо далі.

Філософія в цьому контексті виступає як засіб усвідомлення глибших процесів, що відбуваються в суспільстві. Вона допомагає зрозуміти, чому люди діють так чи інакше, які мотиви ними керують, як впливають на них зовнішні обставини. Через філософське осмислення ми можемо знайти спільні цінності, які об'єднують нас навіть у найскладніші часи.

Важливим аспектом є також роль освіти і культури у формуванні колективної свідомості. Поширення філософських ідей через освіту, літературу, мистецтво сприяє підвищенню рівня критичного мислення та етичної свідомості. Це допомагає суспільству протистояти маніпуляціям, зберігати моральні орієнтири і приймати зважені рішення.

Не можна оминати увагою і те, що війна відкриває перед нами нові моральні виклики. Стикаючись з жорстокістю та несправедливістю, ми маємо вирішити, як реагувати на них, не втрачаючи людяності. Філософія пропонує нам інструменти для осмислення цих викликів і пошуку шляхів їх подолання.

Таким чином, переосмислення соціальної відповідальності в умовах війни є не лише необхідністю, але й можливістю для зростання суспільства. Кожен з нас, усвідомивши свою роль, може внести вклад у спільну справу, сприяючи формуванню колективної свідомості, заснованої на принципах моралі, справедливості та взаємоповаги.

В умовах сучасних глобальних викликів, коли інформаційний простір перенасичений різноманітними впливами, саме філософія може стати тим орієнтиром, який допоможе не збитися з правильного шляху. Вона нагадує нам про важливість питань, які виходять за межі буденного, і спонукає замислитися над тим, яким ми хочемо бачити світ після завершення конфлікту.

Зрештою, війна – це не лише руйнування, але й можливість для відродження. Від того, як ми використаємо цей досвід, залежить майбутнє нашого суспільства. І якщо ми зуміємо переосмислити поняття соціальної відповідальності, керуючись філософськими принципами, то зможемо побудувати більш справедливий і гармонійний світ.

Література:

1. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Т. Цимбал. Київ : Наш Формат. 2020. 441 с.
2. Кулеба Д. Війна за реальність. Київ : #книголав, 2023. 381 с.